

**NAGY IMRE TÁRSASÁG BÉKÉSCSABAI SZERVEZETE
BÉKÉSCSABA**

M E G H Í V Ó

A NAGY IMRE TÁRSASÁG BÉKÉSCSABAI SZERVEZETE tisztelettel meghívja Önt és kedves ismerőseit a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából AZ 1956-OS FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARCOT KÖVETŐ MEGTORLÁS c. rendezvényére.

Ideje: 2017. november 20. (hétfő) 14.30 óra

Helye: Andrassy Gyula Gimnázium és Kollégium Mladonyiczky terme

Békéscsaba, Andrassy u. 56.

Program:

Moderátor: Komáromi István intézményvezető, Andrassy Gyula Gimnázium és Kollégium Békéscsaba

- A forradalmat követő megtorlás Békés megyében
Előadó: Sáfár Gyula igazgatóhelyettes, MNL Békés Megyei Levéltára
- Az ~56-os elítéltek munkalehetőségei
Előadó: dr. Micheller Magdolna CSc. professzor emerita,
- A megtorlás sajátos formája: Szekeres István életútja
Előadó: Szekeres István írástörténet kutató, Budakalász
- 16.45 óra: emelt szintű érettségire készülőknek: Márai és ~ 56.
Előadó: Szabó László tanár, Andrassy Gyula Gimnázium és Kollégium Békéscsaba

HÍVJUK ÉS VÁRJUK RENDEZVÉNYÜNKREI

Békéscsaba, 2017. november 8.

Nagy Sándor
elnök

A rendezvényünket Békéscsaba Megyei Jagú Város Önkormányzata Közművelődési, Ifjúsági, Oktatási és Sportbizottsága támogatja.

Tisztelt Hallgatóság! Tisztelt egybegyűltek!

Különleges megtiszteltetés, hogy a Nagy Imre Társaság Békéscsabai Szervezete Elnökétől, a Magyar Tudomány Ünnepe rendezvény alkalmából kaptam felkérést, életutamat bemutató előadás megtartására. Megtisztelő azért is, mert abban a Gimnáziumban mondhatom el, amelybe ugyan sikerült bejutnom, de a Politikai Rendőrség 1958. szeptember 16.-án reggel letartóztatott.

Az volt a „bűnöm”, mint oly sokunknak akkor — Dsida Jenő szavaival élve:

„Hunyjon ki két szemem világa,
mikor nem rád tekint,
népem, te szent, te kárhozott, te drága!”

Mert akkor — tizenhat évesen — nem tudtam elviselni, hogy voltak, akik népünk kinyilvánított akarata ellenére, rögvest a szovjet megszálló hatalom helytartóinak szolgálatába álltak, — hogy buzgóságuk busásan megtérüljön. Mondta is barátom: „Komám! Gyere közénk! — most itt a nagy lehetőség!” De én — épp a lehetőséget megragadók ellen kezdtem röpcédulázni.

— Életem olyan eseményeit mondom most el, amiről soha nem beszéltem, le nem írtam, pedig — logikus törvényszerűséggel vezettek felháborodásaim a megtorlásába.

— 1991-ben volt a 30 éves érettségi találkozásunk a békési Szegedi Kiss István Gimnáziumban, ahol 1961-ben, végül is érettségizhettem. Csak akkor fedtem fel osztálytársaim előtt, hogy miként, milyen előzmények után kerültem közéjük.

— Ekkor jegyezte meg Juhász János osztályfőnökünk:

„Olcsón megúszta, Béni!” (Mert Béni volt a becenevem. Kék Béni álnéven több írásom jelent meg a Békés Megyei Népújságban.) Elmondta, hogy a Gimnázium nem javasolta egyetemi felvételemet. Pedig, az elégséges orosz nyelv osztályzat ellenére is négyes rendűként érettségiztem. A negyedik osztályban történelem órán már nem feleltetett Izsó Lajos történelem tanárunk.

Csak, amikor olyan kérdéseket tett fel, amikor az osztály hallgatott, akkor szólított fel:

„Na! Mondd meg nekik Szekeres!” Negyedévi záráskor pedig: „Akkor most Szekeresnek beírjuk a három jelest!”

Az ilyen alkalmaktól kezdett a megalázásokban erősen sérült önbizalmam erősödni, a dadogásom mérséklődni. Mert nagyon dadogtam.

— Az Irányi Utcai Általános Iskolában jártam ki az első három osztály, 1946-tól 1949-ig. Az első sorban ültem az osztály egyik legjobb, önértetes tanulójaként. Édesanyám — amíg nem járt dolgozni — csak velem foglalkozott. Az évvárók után öt gömb fagyalittal jutalmazta érdemjegyeimet valamelyik cukrászdában. — Addig.

Mert 1948. szeptember elején minden megváltozott. A tantestületet kicserélték. Kovács Lajosné lett az új osztályfőnökünk, aki az első tanítási nap első óráján mindenki elé letett egy üres papírlapot.

„A bal felső sarokba beírod a neved, a jobb sarokba a lakcímed. A neved alá apád nevét, alá a foglalkozását 1945 előtt és 1945 után. Ez alá pedig a származásod.” —

A származásnál mindenki elakadt, mert senki nem tudta, mi az. Ekkor Kovácsné a hátsó padoktól előre haladva mondta mindenkinek: Te paraszt; te munkás; te munkás; te paraszt; te munkás; te munkás, és így tovább.

Én nem vártam meg, amíg odaér. Rövid gondolkodás után beírtam: munkás. Apám kereskedő, tehát parasztszármazású nem lehetek. Ekkor ért oda Kovácsné, és a papírra nézve elvörösöl, eltorzult arccal kiáltott rám: „Ne hazudj! Húzd át és írd be! — hogy osztályidegen!” S én remegő kézzel beírtam.

— Messze lemaradva, — utolsóként mentem ki az osztályból és az iskolából. A Csaba utca sarkán állt Göbel György, két másik osztálytársammal. Amikor odaérem, Göbel hirtelen megfordulva gyomorszájon vágott rám üvöltve: „Te idegen! Te idegen!” A fájdalomtól előre hajoltan az arcomba csapott úgy, hogy hanyatt estem a járdán és minden szétszóródott a háttáskámból. Göbel pedig rugdosni kezdett a járdán fekvő, ahol csak ért: „Te idegen! Te idegen! Te idegen...!” —

Másnap már segítők is akadtak: Hárman rugdostak idegenként véresre. Az orromból és fülemből is folyt a vér. A hátam és az ingem is véres volt. Édesanyám rögtön bement az iskolába.

A további rugdosások elmaradtak, de senkinek nem lett belőle semmi következménye. Kovács Lajosné pedig félévkor, a bizonyítványomban „törlesztett”...

— Heti váltással jártunk délelőtt és délután az iskolába. Egy reggel Ködmön Lajos — Apám üzlettársa — kalap nélkül jelent meg nálunk, ami hihetetlen volt. Elmondta, hogy elvették, államosították az üzletünket. Reggel nyitáskor megjelent három fiatal fiú egy lebélyegzett papírral, és felszólították, hogy hagyja el az üzletet.

Ment volna a néhány méterre lévő állófogashoz, hogy felvegye a kalapját, — de karjukkal mutattak a kijárat ajtó felé: „Maga csak arra mehet!” És röhögtek rajta, amint kilépett az utcára.

— Apám nem volt otthon, mert három megye boltosait ő járta végig. Ő vette fel a megrendeléseket. Mindig csak szombaton este jött haza, mint akkor is.

Leült a kis sámlira és lába közé hajtva a fejét, — s az én daliás, majd két méter magas Apám olyan nagyon-nagyon kicsi lett, ahogy rázkódott összegörnyedt teste a zokogástól...

Anyám csak korholta: „Megmondtam neked, hogy elég nekünk egy kis üzlet, nem kell nagykereskedés!”

„De nekem ez a szakmám. Én ezt tanultam”, — mondogatta Apám.

— Másnap megkérdezte: „Mennyi pénzünk van itthon?” — „Egy forint ötven fillér”, válaszolt Anyám, mert minden hónapban 300 forintot adott Apám a háztartás költségeinek fedezésére.

S ekkor elkérte a spórkasszám, ami egy cserépmaci volt, a fején egy szűk nyílással. Ebbe gyűjtöttem az új forint óta a tőle kapott filléreket, forintokat. És legnagyobb rémületemre: Apám összetörte a macimat, és elkezdte számolni az összegyűjtött filléreimet és forintjaimat. Százhetven forintnyi összeg volt benne...

— A „szülői ház” biztonságérzete a macimmal együtt tört végleg össze bennem, és soha többé nem jött vissza. Apámat felvették a Textilnagykereskedelmi Vállalathoz, de pár nap múlva el is bocsátották. A Kétegyházi út vasúti sorompói után lévő nagy disznóhizlaldába közvetítették ki, ahol csillékbe lapátolta az ólaktól a disznók híg és szagos ürülékét, ami átitatta lassan nem csak a ruháit. Talán egy évig sem dolgozott a hizlaldában, mikor megjelent a Textilnagykereskedelmi Vállalat igazgatója azzal: „Szekeres Úr, magára szükségünk van.” Édesanyám 1949-től 1950 februárjáig a Barneválba járt alkalmi munkára, ahol a leforrázott tyúkokról, libákról tépkedték a kopasztógép után még rajta maradt tollakat. Néha vásárolhatott egy-egy kiló tyúk vagy libalábat, amiből levest főzött. 1950. február 16.-tól kezdett dolgozni a Ruhagyárban, mert szakképzett varrónő volt a végzettsége.

— Szüleim házassága végleg akkor töredezett szét, amikor az üzleti adósság miatt végrehajtók jelentek meg, és lefoglaltak minden bútort.

„Az üzleted miatt az összes bútort elviszik! — amit édesapám a kis MÁV nyugdíjából spórolt össze nekem!” Mert a szovjet katonák kirabolták 1944. októberében az üzletünket. Hitelbe kapott árúból árultak mindent a boltosoknak.

19000 forint adósságuk volt, ami készletként ott volt bőségesen az államosított üzletben, de nem vették figyelembe. Apám szaladgált mindenhová, hogy időt nyerjen. Míg ismét jött a következő végrehajtó és foglalás, és kezdődött minden újra.

Én pedig egyre erősebben dadogtam. Amikor felszólítottak felelni, szinte semmit nem tudtam dadogva rendesen elmondani. Osztálytársaim csúfoltak, amitől még jobban dadogtam. Utáltam már iskolába járni. A mindennapi világból az olvasásba, a könyvek világába menekültem.

1949-től a Munkácsy Mihály Múzeum könyvtárába jártam, ahol Féja Géza volt a könyvtáros. Én lehettem a legfiatalabb kölcsönzője, amíg be nem zárt a könyvtár, és átköltöztetve meg nem nyílt a Megyei Könyvtár, amelynek ifjúsági könyvtárában majd egy éven át, „aktívaként” segítettem. Aztán átmentem a „felnőtt” könyvtárba. A Megyei Könyvtár lett a második otthonom.

Három éven át padtársam és barátom volt Iványi Miklós. Apja a Híd és Vízmű Építési Technikum Igazgatója volt. Az iskola szolgálati lakásában laktak. Mi pedig a Deák utca 12 (ma 14) számú házban Gyuricza államtitkárral, akik szintén Endrődről költöztek Békéscsabára, mint Iványiéék. A felesége nem dolgozott, s ha összeházasított Édesanyámmal a közös teraszon, a jelenlétemben így köszönt vissza: „Mikor dögöltök már meg!”

Ezért, amikor elvették tőlünk a lakrész egyetlen fűthető szobáját is, Édesanyám kijárta, hogy a Batthyány u. 4. számú „Zahorán ház” udvari lakásába költözhetünk.

— Végtelenül rendes, szorgalmas és becsületes volt a Zahorán család minden tagja! De ott lakott Ráczné is mellettük egy szobában, aki már az első napon megállított az udvaron, és elkezdte ócsárolni a „kulák” Zahoránékat. „Mert, a mi eszünk a Párt!” — fejezte be mindig mondókáját.

— Édesanyám már eladóként dolgozott, éjjelenként varrással növelte a család bevételét. Egy szoknyát és kosztümet hatvan forintért varrt meg. Sokszor felköltött éjjel, mert rajtam próbálta, fércelt össze a kosztümeteket és kabátokat. Apám egyszer meg is jegyezte: „Nem bírom elviselni, hogy többet keresel, mint én.” — és már csak aludni járt haza. 1954. szeptember elején elment Orosházára, ahol a Földműves Szövetkezetben a raktár vezető állását kapta meg. El is vált Édesanyámtól.

— Így érkezett el hozzám 1956. októberében a forradalom. Harmadik éves üveges inas voltam már. Megfordultam a városban mindenhol, ahol törtek az üvegek. Sok embert megismertem. Megnyertem egy tehetségkutató kerékpárversenyt is, és eredményesen kezdtem versenyezni.

Láttam a gyárak, üzemek működését és működtetőit; a nagyon öreg nénikéket, akik csomóra összekötött zsebkendőjükben tartott fél marék pénzecskéjükből lassan számolgatva fizették ki öreg házuk aprócska ablaka törött üvege pótlásának pár forintos munkadíját. Amely kis ablakok keretei már úgy szét voltak száradva, porladva, hogy az új üveg tartotta csak össze, széteső részeit. Akár a sértett magyar társadalmat az ÁVH által felügyelt diktatúra. Amely, egyetlen nap alatt szétporlott!

S ebben a helyzetben a követelt változások elismerésére, a szovjet megszállás megszüntetésére — Nagy Imre személye és kormánya adta a reményt! —

— A „Harci csapat”, a diák nemzetőrség történetét megírtam. Röpcédulázásom és elítélésem történetét is röviden. De erre még visszatérek.

— 1957. év elején Édesanyám összeházasított Darida Lenke tanárnővel, aki osztálytársa volt a polgáriban, s aki már a Gimnáziumban tanított. Megkérdezte, hogy juthatnék be a Gimnázium nappali tagozatára. Azt javasolta, hogy írjunk egy kérvényt a Művelődésügyi Miniszternek, hogy magánvizsgát szeretnék tenni a gimnázium első osztályának anyagából.

A kérvény hamar elment, de válasz nem érkezett. El is felejtettem majdnem, amikor augusztus vége felé a Rózsa Ferenc Gimnázium Igazgatójától értesítést kaptam, hogy mikor és hány órákor jelenjek meg az írásbeli vizsgára.

Tíz napom volt addig, s annyi időm maradt, hogy Darida Palitól — Munkácsy utcai gyermekkori szomszéd házbéli játszótársamtól — elkérjem az általa elvégzett első osztály tantárgyainak könyveit.

Sikerült közepes eredménnyel levizsgáznom, s így kerültem be 1957. szeptemberében a Gimnázium második osztályába, nappali tanulóként. Boldogabb ember nálam nem létezett! Radványi Tanár Úr volt az osztályfőnökünk, aki 1958. februárjában egy biológia óra után az előadóteremben visszatartott: „Nagy baj van fiam! Érdeklődött utána a Politikai Rendőrség!” Az életem köszönhetem a Tanár Úr bátorságának! Mert mondta is a vizsgálóm:

„De neked sügött valaki, mert abbahagytad a röpcédulázást! Pedig csak arra vártunk, hogy tetten érijünk, s akkor ott, helyben elintézzük! Nem kerülsz most ide!” Valamit mégis sejtettek, mert 1958. szeptemberében Varga Lajos lett az osztályfőnökünk.

— Életem legnehezebb hónapját éltem át a békéscsabai Politikai Rendőrségen. Szabó Béla fhgy. azzal kezdte a kihallgatásom: „Nehogy azt hidd, hogy te egy hős vagy. Itt előbb-utóbb mindenki elmondja, amit mi akarunk!” Válaszként arra, hogy előtte a két nagy állólámpa alá ültetve vég nélkül tagadtam, hogy voltak társaim.

A szovjet partizánregényekben olvasottakból, s az újságokban és a rádióban ismertetett ítéletek ismertetéséből azt állapítottam meg: mindenképpen tagadnom kell, hogy a saját elhatározásomból kezdtem röpcédulázni, bár a sok eset miatt igen nehéz volt elhithetnem. Befolyásolhatónak kellett mutatnom magam. Valahogy úgy, ahogy később Szenes Iván írta egyik dalában: „Mások vittek rossz utakra engem. A mások bűne az én hibám” S ehhez jól jött a Szabad Európa Rádió, amit valóban sokat hallgattam. És mivel tudni akarták, hogy ki, vagy kik vettek rá a röpcédulák készítésére, kitaláltam egy áltörténetet, amit el is hittek, mert el akarták hinni.

A disszidált Mizera Lajos és a honvéd századossal találkozásom a fantáziám szüleménye volt! — hogy elhithessem: Nem én találtam ki a röpcédulázást! Mizera Lajost én nem is ismertem, csak valahol hallottam, hogy Ő is disszidált, mert Ő is ott volt november 4.-én nemzetőrként az iskolában.

Elém tették egy tucatszori honvédtiszt egyenruhás fényképét, hogy azonosítsam a kitalált történeteimhez tartozó személyeket, és négyen, vagy öten is álltak a hátam mögött, kérdezgetve...

A kérdésekre elvárt válaszokat Szabó fhgy. sokszor szinte a számba adta, ahogy két ujjal pötyögtetve írta a jegyzőkönyveket. Mert ő fogalmazta meg a kihallgatási jegyzőkönyvek szövegét. Én csak aláírtam. De próbáltam volna, nem aláírni...

Megúsztam két nagy veréssel, egy véres inggel, ami inkább a személyes bosszújuk volt a több mint egy éven át az utcán, és nem ágyban töltött éjszakáikért. S azt csak el tudom képzelni: mit gondoltak, amikor megtudták, hogy a Kilián György Repülőtisztiszi Iskola hallgatója vagyok.

Ez 1963. május 5.-én gyilkossági kísérletükbe folytatódott, amikor engem előljáróim kivettek az őrségből, s helyettem Gyömrei Mihályt lötték le. A célpont én voltam, mert vizsgálatot végzők megkérdezték tőlem: „Mondja csak, mi volt azokra a röpcédulákra írva?” S ez olyan esemény volt, amiről még 1970-ben sem volt szabad említést tenni a Kiliánon, ahogy Kóbor György megírta „Az 1963. május 5.-ei különleges esemény a Kiliánon” c. írásában, a REPÜLŐMÚZEUM SZOLNOK Ti küldtéték rovatában. Édesanyámnak pedig a HM. Személyügyi Főcsoport Főnökségen Komáromi őrnagy elmondta: Ha leszerелеk, nehogy hazamenjek Csabára, mert ott nincs biztonságban az életem.

Ennek kellett, hogy következményei legyenek a Politikai Rendőrség vezetésében is Békéscsabán. Mert egyértelmű, hogy az elkövető a Politikai Rendőrség állományába tartozott. A személyi lapomat Békéscsabán, 1965. IV. 17.-én aláírok a „Mentesül a hátrányos jogkövetkezmények alól” dátumát a gyilkossági kísérlet május 5.-i dátumához kötötték. Pedig a 3 év próbaidőhöz, ha hozzáadjuk a 10 év „hátrányos jogkövetkezmény” időtartamát, az csak 1971. szeptember 16.-án járt volna csak le, mert az előzetesen eltöltött idő is beleszámított a büntetés időtartamába.

— Édesanyám rögtön fölmondta az állását, és Budapesten próbált elhelyezkedni. Több mint egy éven át ágybérletből ágybérletbe költözött. A Folyamszabályozó és Kavicskotró vállalatnál vették fel könyvelőnek, ahová 1963. decemberében engem is sikerült felvetetnie. Én a vállalat munkásszállójában laktam a Gogol utcában, egy pincehelyiségben, ahová csak aludni jártam, s ahol 1964-ben az asztalon egy havi lap épp ott volt kinyitva, ahol az egyiptomi és a sumer írás lehetséges összefüggéseit fejtegette írója. Ez felkeltette az érdeklődésem, mert eszembe jutott az igazságügyi írásszakértő véleménye, aki a betűvonalak kapcsolódásainak rendre azonos módjával bizonyította, hogy a röpcédulák „szerzője” én vagyok.

A következő negyedszázadban a Fővárosi Szabó Ervin, az Országos Széchenyi és a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár írástörténeti tárgyú könyveit, a katalógusokban rendszerezett szerzők szerint tanulmányozva, szükség szerint, többször is elolvastam. Csak e negyedszázad után kezdtem foglalkozni a székely és ótörök írással és betűinek történetével. Ezért a betűátvitel teóriáját elhagyva, grafémájuk (rajzuk) és fonémájuk (hangértékük) alapján, piktogram előzményük és betűképzésük felé irányultak gondolataim, mert láttam kutatóinak eredménytelenségét.

Bő éve lehettem már a „Fókánál”, amikor Kapp József lett az egyik új munkatársam, akivel hamar összebarátkoztam. Tanár volt, de nem taníthatott, mert a Battonyai Forradalmi Tanács tagjaként öt és fél év börtön kapott. Neki köszönhetem, hogy a FOKA által az ÉM. Anyagellátó Vállalatnak, majd az ÉM. Mélyépítő Vállalatnak átadott Cserhalom utcai kavicstelepre kerültem, amelynek a gépészeti berendezéseire a Mélyépítő Vállalat az ország legnagyobb és legmodernebb betongyárárt építette, ahonnan több munkakör és tulajdonváltás után 2001-ben nyugdíjba mentem.

A Mélyépítő Vállalatnál is több kiszabadult 56-os elítélt dolgozott, mert az építőipar mintha vonzotta volna, úgy „szippantotta” be a börtönből kiszabadult politikai elítélteket. Budakalászon sikerült egy telket vennünk 1967-ben Édesanyámmal, amelyre sikerült a havi keresetünkből öt év alatt, négy kezünkkel egy házat építeni.

Írástörténeti kutatásaim szakszerűségéhez jelentős mértékben járult hozzá, hogy nem tudtam beletörődni a tanulás agyonreklámozott jogától való megfosztásba, ezért háromszor is felvételiztem. Felkészülésemhez a TIT Szabadegyetemen több nyelvészeti tárgyú szemesztert hallgattam.

Legnagyobb problémám az volt, hogy a tudomány alkotó világából kizárva, semmi olyan kapcsolattal nem rendelkezttem, amelyben kutató tevékenységet végezhettem. Ezért első eredményeimmel felkerestem Dr. Kiszely Istvánt az MTA Régészeti Intézetében, aki elküldött a ZMTE 1989-ben Felsőőrön tartott Negyedik Magyar Őstörténeti Találkozójára, amely Egyesületbe felvételt nyertem, és „kenyérkereső munkavégzés” mellett készültem évről évre egy-egy tanulmány megírásával a következő évi nagyrendezvényre. S ez a legnagyobb ösztönző segítség volt számomra.

Dr. Ecsedy Ildikó sinológust, akit könyve (A kínai állam kezdetei, 1987) megjelenésekor szintén felkerestem, több konzultációjával és biztatásával segítette kutató munkám — haláláig.

Munkavégzés mellett az 1990-es években nem tudtam addig eljutni, hogy eredményeimet kellő „érlelés” és ellenőrzés után egy könyv tartalmába rendezzem. Ezért csak 2008-ban jelent meg „A SZÉKELY ÉS AZ ÓTÖRÖK ÍRÁS JELTÖRTÉNETE Bevezetés a történeti összehasonlító jeltörténet módszertanába” című könyvem a Mundus Magyar Egyetemi Kiadónál.

Dr. Erdélyi Istvánt kértem fel véleményezésre, mert tudtam, hogy foglalkozott írástörténettel. Az előszót Ő írta könyvemhez. A sinológiai lektorálást dr. Bartos Huba sinológus végezte. De köszönetet kell mondanom mindazoknak, akik bármi módon segítettek kutató munkámban.

— Végül, — köszönöm Önöknek, hogy meghallgatva elmondhattam életutam rövid összefoglalóját!